

The new standard on Insurance Contracts - new perspective on insurance accounting and reporting

Jitka Meluchová

University of Economics in Bratislava
Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovakia
E-mail: jitka.meluchova@euba.sk

Abstract: Insurance companies face many challenges over the last decade. Since January 2016, a new system of regulation of Solvency II has been introduced in the Slovak insurance market. As of January 2017, the new IFRS 17 will enter into force under which they will account and report insurance contracts. The aim of IFRS 17 is to standardize insurance accounting globally to improve comparability and increase transparency, and to provide users of accounts with the information they need to meaningfully understand the insurer's financial position, performance and risk exposure. IFRS 17 represents a fundamental change in accounting policies and reporting. It will impact a Company's financial performance, operating model and other areas of the business such as product pricing, remuneration policies and financial planning. The paper analyzes the differences between Solvency II and IFRS 17 and compares what impact the new standard will have on the accounting and financial statements of the insurance company.

Keywords: Insurance sector, IFRS 17 Insurance Contract, accounting, reporting

JEL codes: M41, M48, G22, G28

1 Súčasný stav - úvod do problematiky

Snaha o reguláciu poisťných zmlúv sa začala už v roku 2005 prijatím medzinárodného štandardu pre finančné vykazovanie *IFRS 4 Poisťné zmlúvy*, čím sa spustila prvá regulácia jednotného vykazovania záväzkov vyplývajúcich z poisťných a zaistných zmlúv. Dôsledky svetovej finančnej krízy si však vyžiadali nové prístupy a riešenia, ktoré v poisťnom sektore vyústili do prijatia smernice 2009/138/ES, označovanej ako Solvency II a následne nového štandardu *IFRS 17 Poisťné zmlúvy*. Hlavným cieľom týchto iniciatív je určiť jednotné požiadavky uplatňované pri identifikácii, oceňovaní a vykazovaní zmlúv uzatváraných poisťovňou. Nastaviť účinný systém správy a riadenia rizík súvisiacich s oceňovaním záväzkov z týchto zmlúv a zabezpečiť ich verné a pravdivé vykávanie v účtovnej závierke a ostatných výkazoch zostavovaných pre orgán dohľadu (Juhászová a Domoracká, 2015). Zámerom je poskytnúť používateľom, čerpajúcim informácie z účtovnej závierky poisťovne, lepšie pochopenie investičnej stratégie, rizikového profilu a finančnej situácie tak, aby investori získali reálnejší obraz nielen o výnosoch, ktoré sa očakávajú z investícií ale aj o rizikách súvisiacich s očakávanými výnosmi. Štandard bol prijatý v roku 2017 a poisťovne v celej EÚ majú určitý časový priestor, aby implementovali požiadavky nového štandardu, nastavili procesy a začali vykazovať podľa nových pravidiel.

2 Metodológia a zdrojové údaje

Nový IFRS 17 Poisťné zmlúvy (ďalej aj „štandard“) sa týka účtovného obdobia začínajúceho 1. januára 2021 alebo neskôr, pričom sa povoľuje jeho skoršie uplatňovanie, pokiaľ sa budú zároveň aplikovať štandardy *IFRS 15 Výnosy zo zmlúv so zákazníkmi* a *IFRS 9 Finančné nástroje*. V súčasnosti poisťovne na Slovensku nepripúšťajú skoršiu aplikáciu, avšak prípravný proces už začal. Prebiehajú odborné diskusie a školenia na úrovni manažmentu poisťovní, audítorských spoločností, Slovenskej asociácie poisťovní, Slovenskej spoločnosti aktúárov a NBS. V súčasnosti uplatňovaný IFRS 4 nedokáže zabezpečiť konzistentnosť oceňovania, účtovania a vykazovania poisťných zmlúv, nakoľko umožňuje mnohé výnimky z pravidiel a používanie lokálnych prístupov. To vedie k zníženiu porovnateľnosti a transparentnosti vykazovaných údajov, čo by malo byť odstránené

aplikováním IFRS 17. Z dostupných materiálů a konzultací vyplývá, že standard bude mít významný dopad na trvanie, výšku a volatilitu vykazovaného zisku, štruktúru a výšku vlastného imania, ako aj spôsob tvorby technických rezerv na očakávané zmluvné záväzky. Všetky tieto zmeny ovplyvnia aj doposiaľ používané poistno-matematické modely, kontrolné procesy a IT systémy, čo sa následne premietne do finančného vykazovania pre orgán dohľadu a do prezentácie a zverejňovania údajov v účtovnej závierke. Standard má ambíciu nastaviť úplne novú perspektívu prezentácie výsledkov, ktorá umožní používateľom analyzovať jednotlivé poisťovne v medzinárodnom meradle a tieto údaje porovnávať na rovnakom základe, čo doteraz nebolo možné pri nejednotnom prístupe.

V rámci metodológie bola použitá metóda analýzy pri skúmaní zdrojov a dát týkajúcich sa nového štandardu. Boli analyzované súvislosti a dôvody jeho vzniku. Údaje boli získané priamo z uverejneného IFRS 17 Poistné zmluvy, ako aj príloh a záverov vydaných IASB k tomuto štandardu (IFRS 17, 2017). Následne bola použitá metóda komparácie, ktorou boli objasňované procesy zmien implementované do nového štandardu, oproti stávajúcim pravidlám. Taktiež boli hodnotené rozdiely a porovnávané zmeny a dopady novej úpravy na účtovnú politiku a vykazovanie poisťovní v budúcnosti, za použitia metódy indukcie a dedukcie. Zistené závery boli konfrontované so stanoviskami prezentovanými auditorskými spoločnosťami ako KPMG, PWC, Deloitte a ďalšími relevantnými zdrojmi z oblasti poisťovní sektora a syntetizované do záverov.

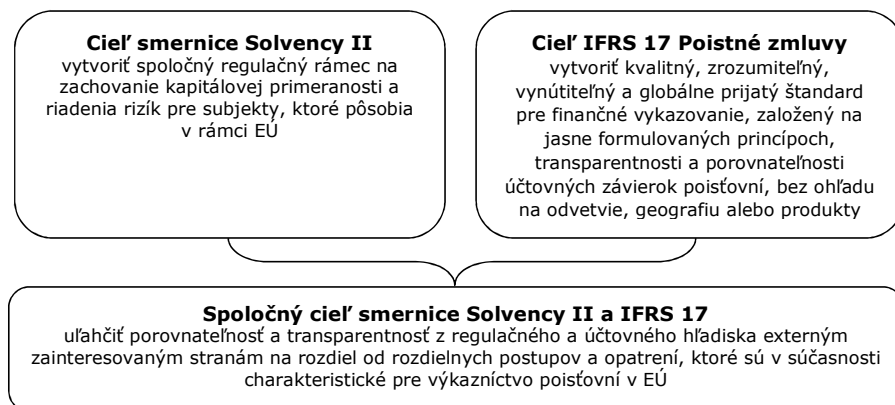
3 Výsledky a diskusia

Poisťovne v EÚ majú za sebou implementáciu smernice Solvency II a pred sebou IFRS 17. Výziev, ktorým musia v najbližších rokoch čeliť je však viac. Ako vyplýva z prieskumu (Willis Towers Watson, 2017) musia sa poisťovne pripraviť aj na ďalšie výzvy, ktorými sú GDPR, digitalizácia, automatizácia, dôsledky nových technológií, zákaznícka podpora a optimalizácia distribučných kanálov. Technológie menia nielen interné procesy v administratíve a správe zmlúv, v riadení rizík a investičnej politike ale tiež vzťah a komunikáciu poisťovní s klientmi. Zmenia spracovanie a využívanie množstva dát, ktoré majú poisťovne k dispozícii, efektivitu komunikačných kanálov a vyprofilovanie inovatívnych poisťovních riešení. V súvislosti s týmito trendmi vznikli aj nové termíny ako FinTech, Big Data, InsurTech atď. Názov FinTech je možné definovať ako rozvíjajúci sa prienik finančného sektora s technologickým, predstavuje odvetvie integrujúce financie a nové technológie k vytvoreniu inovatívnych finančných služieb a produktov, obchodných modelov, aplikácií a procesov. Patria sem spoločnosti z oblasti financií, poisťovníctva využívajúce technológie za účelom jednoduchšieho a pohodlnejšieho poskytovania nových alebo stávajúcich finančných produktov a služieb pre spotrebiteľov (Ondrušová a Parajka, 2014). Ďalšou úlohou FinTechu za zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľov a investorov, napríklad pred kybernetickým rizikom, a zaistiť odolnosť a integritu finančného systému, ako sa uvádza v Oznámení Európskej komisie COM(2018) 109. Výraz InsurTech bol odvodený od termínu FinTech a predstavuje integráciu poistenia a inovatívnych technológií. Všetky tieto trendy ovplyvnia poisťovne a budú mať dopad okrem finančnej oblasti aj na poisťovnú matematiku a budovanie systémov, ochranu dát ale predpokladá sa aj dosah na dane či dividendy (PWC, 2017).

IFRS 17 odráža pohľad na poisťovnú zmluvu ako na kombináciu poistenia s prvkami investičného nástroja resp. s prvkami zmluvy o poskytovaní služieb. Aby boli poskytnuté užitočné informácie o poisťovních zmluvách, ktoré sa vyznačujú vysokou variabilitou peňažných tokov počas dlhej doby trvania zmluvného záväzku, je stanovený taký prístup, ktorý:

1. kombinuje súčasné ocenenie budúcich peňažných tokov so zaúčtovaním zisku za poskytnuté služby v danom období,
2. prezentuje výsledok z poistenia a výsledok z investovania oddelene,
3. požaduje, aby poisťovňa definovala účtovnú politiku na úrovni daného portfólia, nie na úrovni celej poisťovne (IFRS 17, 2017).

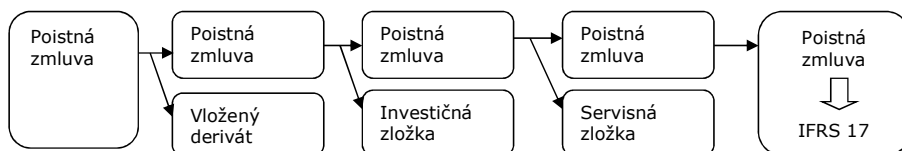
Schéma 1 Ciele Solvency II a IFRS 17

Zdroj: Spracované podľa Barella, L. a Boreman, A. (2017)

Ak ide o poistnú zmluvu nemusí svojím obsahom spadať iba pod IFRS 17 ale v prípade ak sa skladá z viacerých komponentov, napríklad obsahuje vložené deriváty, investičnú alebo servisnú zložku - bude posudzovaná podľa iného štandardu (IFRS 9, IFRS 15). Dôležitým kritériom je či je možné vložený derivát, investičnú či servisnú zložku oddeliť od poistnej zmluvy. Ak áno, aplikuje sa na daný komponent príslušný štandard IFRS, ak nie je vykazovaná ako jeden celok v rámci poistnej zmluvy a posudzovaná podľa IFRS 17.

Schéma 2 Posúdenie oddelenia vlozenej zložky v poistnej zmluve

Zdroj: Spracované podľa IFRS 17 (2017)

Prvým krokom je nastavenie úrovne agregovania poistných zmlúv. IFRS 17 vyžaduje, aby poisťovňa vykazovala poistné zmluvy v požadovanom detaile tzv. *zúčtovacích jednotkách* (angl. *unit of account*). Každá zúčtovacia jednotka je definovaná pomocou portfólia, skupiny a kohorty. Portfólio poistných zmlúv môže zahŕňať iba zmluvy, ktoré obsahujú rovnaké riziká a sú spoločne spravované. Je možné predpokladať, že zmluvy z jedného produktového radu budú súčasťou jedného portfólia. Naopak zmluvy z odlišných produktových radov, napríklad poistné zmluvy dôchodkového poistenia či rizikového poistenia, u ktorých sa očakáva rozdielny vývoj rizika, budú zaradené v iných portfóliách. Každé portfólio poistných zmlúv je potrebné následne rozdeliť do minimálne troch skupín. Prvá skupina sa skladá zo zmlúv, ktoré sú pri počiatocnom zaúčtovaní stratové. Druhú skupinu zmlúv tvoria zmluvy, ktoré pri prvotnom zaúčtovaní majú nevýznamnú pravdepodobnosť stať sa neskôr stratovými. Tretiu skupinu zmlúv tvoria zmluvy ostatné (nezahrnuté do prvej ani druhej skupiny). Poisťovňa spravidla disponuje dostatočným množstvom relevantných informácií, aby bola schopná určiť, ktoré druhy zmlúv patria do tej ktorej skupiny. Poisťovňa môže každé portfólio zmlúv dokonca rozdeliť do viacerých skupín. Zmluvy, ktoré nie sú pri počiatocnom zaúčtovaní stratové, môže rozdeliť do skupín (napríklad podľa úrovne profitability alebo podľa možnosti stať sa v budúcnosti stratovými)

a naopak stratové zmluvy, ktoré boli takto definované pri prvotnom zaúčtovaní je možné ďalej rozdeliť do skupín podľa výšky očakávanej straty. IFRS 17 v rámci agregovania zmlúv ešte vyžaduje, aby poisťovňa do jednej skupiny zahŕňala iba také zmluvy, ktoré sú vydané maximálne v horizonte jedného roka. Je možné predpokladať, že poisťovne pre ľahšiu identifikáciu zúčtovacej jednotky budú definovať skupiny podľa jednotlivých kalendárnych rokov. Zaradenie poisťnej zmluvy do zúčtovacej jednotky je jednorazový proces, ktorý poisťovňa vykoná pri vydaní, a počas celej doby platnosti zmluvy sa nemení. Počet zúčtovacích jednotiek ovplyvní aj úroveň a množstvo informácií, ktoré bude potrebné zverejniť v účtovnej závierke (poznámkach). Z tohto hľadiska je možné celý proces členenia portfólia poisťných zmlúv požadovaných IFRS 17 považovať za veľmi komplexný a náročný na aktuárske techniky, spracovanie dát a ich uchovávanie.

Druhým krokom je správne ocenenie očakávaných záväzkov z poisťných zmlúv. IFRS 17 by mal do určitej miery zosúladiť požiadavky na oceňovanie technických rezerv, ako najvýznamnejšej položky v rámci záväzkov poisťovne, s potrebami smernice Solvency II a to trhovo-konzistentným spôsobom, aby sa dosiahla konzistentnosť vykazovaných údajov pre potreby oboch projektov. Podľa stanoviska NBS (2017), technická rezerva pre potreby účtovníctva (tvořená podľa súčasne platného IFRS 4) má iný účel ako stanovenie technickej rezervy podľa pravidiel Solvency II. V režime Solvency II ide najmä o určenie kapitálových požiadaviek a je umožnené rozpoznanie budúcich ziskov už pri prvotnom ocenení, čo v účtovníctve je v rozpore so základnými princípmi. Oceňovanie technických rezerv podľa Solvency II má priamy vplyv na výšku vlastných zdrojov poisťovne, čo je určujúce pre stanovenie požiadaviek kapitálovej primeranosti na účely preukázania solventnosti. Vlastné zdroje, z ktorých sa vypočíta kapitálová primeranosť, predstavujú všetky dostupné finančné zdroje poisťovne (členené na základné a dodatkové) určené na absorbovanie strát, ktoré môžu vzniknúť v súvislosti s výkonom jej činnosti. Cieľom solventnosti je aplikovať jednotný prístup regulácie poisťného trhu v EÚ a stanoviť jasné pravidlá výpočtu kapitálových požiadaviek na báze trhovo ohodnotenej súvahy.

Schéma 3 Oceňovanie záväzkov z poistenia podľa Solvency II a IFRS 17

Zdroj: Spracované podľa smernice Solvency II a IFRS 17

Na účely oceňovania vydaných poisťných zmlúv stanovuje IFRS 17 jednotnú metodiku, vrátane hlavných princípov ich účtovania, čím je predpoklad zvýšenia porovnateľnosti prezentácie týchto informácií v účtovnej závierke. Poisťovňa prvýkrát zaúčtuje a teda ocení skupinu poisťných zmlúv tzv. zúčtovaciu jednotku v okamihu, kedy začína obdobie poisťného krytia alebo ak prijme poisťné od poisťníka alebo sa skupina zmlúv stane stratovou. Rozhodujúcim okamihom je ten, ktorý nastane skôr (IFRS 17, 2017). Pričom IFRS 17 rozlišuje dva druhy záväzkov (i) záväzkov na zostávajúcu dobu krytia resp. budúce škody a (ii) záväzkov na vzniknuté škody. *Záväzok na zostávajúcu dobu krytia* zahŕňa najmä vytváranú technickú rezervu na životné poistenie resp. technickú rezervu na investičné životné poistenie a technickú rezervu na poisťné budúcich období. Pri ocenení tohto záväzku sa využíva prístup stavebných blokov, prístup alokácie poisťného a prístup variabilného poplatku. *Záväzok na vzniknuté škody* predstavuje vytvorenú technickú rezervu na poisťné plnenia a pre ocenenie tohto typu záväzku sa použije prístup stavebných blokov.

Záver

Zavedenie IFRS 17 si od poisťovní vyžiada podrobnú analýzu a posúdenie vplyvov a súvislostí, aby bolo možné vypracovať plán implementácie. Veľa o rozhodnutí sa vykoná už pri prvotnom ocenení poisťných zmlúv a následne ich nebude možné meniť. Preto je potrebné, ešte pred samotnou implementáciou, veľmi dobre zvážiť rôzne varianty riešenia, k čomu je potrebné porozumieť jeho princípom. Predpokladá sa, že bude potrebné urobiť zásadný posun v spôsobe zhromažďovania, uchovávaní a analyzovania údajov, zmeniť dôraz z prospektívnej bázy pre analýzu na retrospektívnu bázu a zaviesť granulovanejšiu úroveň oceňovania a ďalších zverejnení. Avšak už teraz je zrejmé, že IFRS 17 podstatne ovplyvní trvanie, výšku, volatilitu vykazovaných ziskov a tiež ocenenie očakávaných záväzkov z poistenia (technických rezerv) a tým i vlastné imanie poisťovní. O tom, či IFRS 17 zabezpečí, že medzi účtovnou hodnotou technických rezerv a hodnotou podľa smernice Solvency II nebudú vznikať významné rozdiely bude možné zaujať stanovisko a bude štandard implementovaný do poisťnej praxe.

Príslušnosť ku grantovej úlohe

Príspevok je výstupom z výskumného projektu: KEGA č. 026 EU-4/2016, Potreba skvalitnenia účtovných informácií s využitím nadnárodných úprav, osobitne IFRS, v legislatívnych podmienkach Slovenskej republiky.

Literárne zdroje a iné odkazy

Barella, L., Boreman, A. (2017). General insurance : The wide-ranging implications of IFRS 17. Retrieved from: <http://www.theactuary.com/features/2017/06/the-wide-ranging-implications-of-ifrs-17/>.
COM (2018) 109. *Akčný plán pre finančné technológie: Za konkurencieschopnejší a inovatívnejší európsky finančný sektor*. Retrieved from: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/SK/COM-2018-109-F1-SK-MAIN-PART-1.PDF>.
IFRS 17. *Insurance contracts*. IASB, 2017. Londýn: IFRS Foundation.
Juhászová, Z., Domaracká, D. (2015). Premiums earned in the financial statements. *Financial management of firms and financial institutions: proceedings: 10th international scientific conference. 7-8 September, 2014. 479-483*. Ostrava: VŠB.
NBS (2017). Retrieved from: <https://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad/poistovnictvo/nazory-a-stanoviska/vypocet-technickyh-rezerv>
Ondrušová, L., Parajka, B. (2014). The revaluation of assets and liabilities at fair value in merger. *7th International Scientific Conference on Managing and Modelling of Financial Risks. 8-9 September, 2014. 577-581*. Ostrava: VŠB.
PWC (2017). IFRS 17 predznamenáva novú epochu pre účtovanie o poisťných zmluvách. Retrieved from: <https://www.pwc.com/sk/sk/audit/assets/2017/ifrs-17-sk.pdf>

Willis Towers Watson (2017). Czech insurance market in 2020. Retrieved from:
<https://www.willistowerswatson.com/en/insights/2017/03/Czech-insurance-market...>